

वुल्फर्ल वुल्फगांग एमीडियस मोत्झार्ट

च्या जीवनाचे पहिली सहा वर्षे

(१७५६-१७६२)

लेखन व चित्रांकन: लैसल वाइल

मराठी: अश्विनी बर्वे

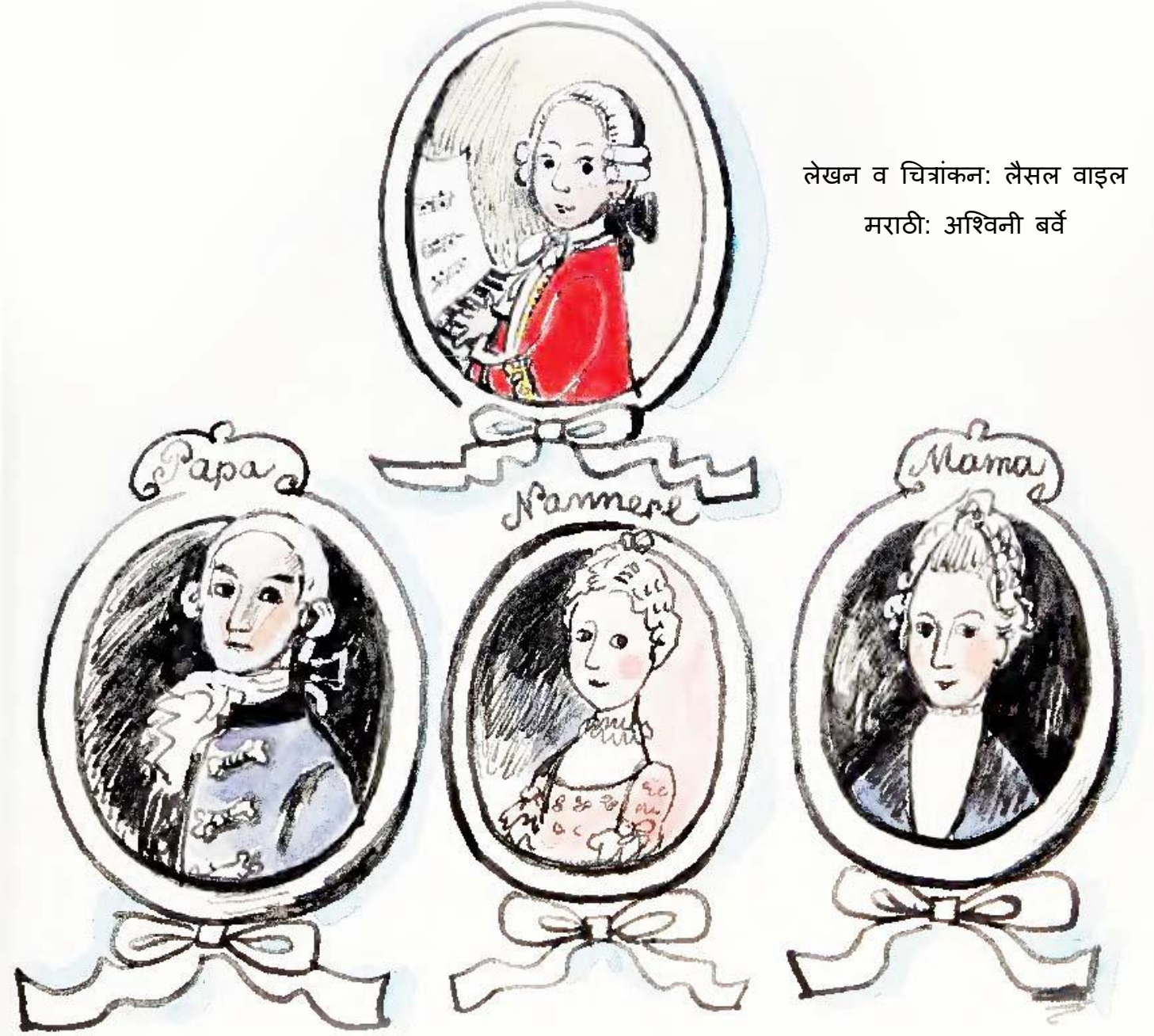

वुल्फर्ल वुल्फगांग एमीडियस मोत्झार्ट

च्या जीवनाची पहिली सहा वर्षे

(१७५६-१७६२)

लेखन व चित्रांकन: लैसल वाइल
मराठी: अश्विनी बर्वे

थॉमस और टिम के लिए स्नेह के साथ

Copyright © 1999 by Thomas & Tim

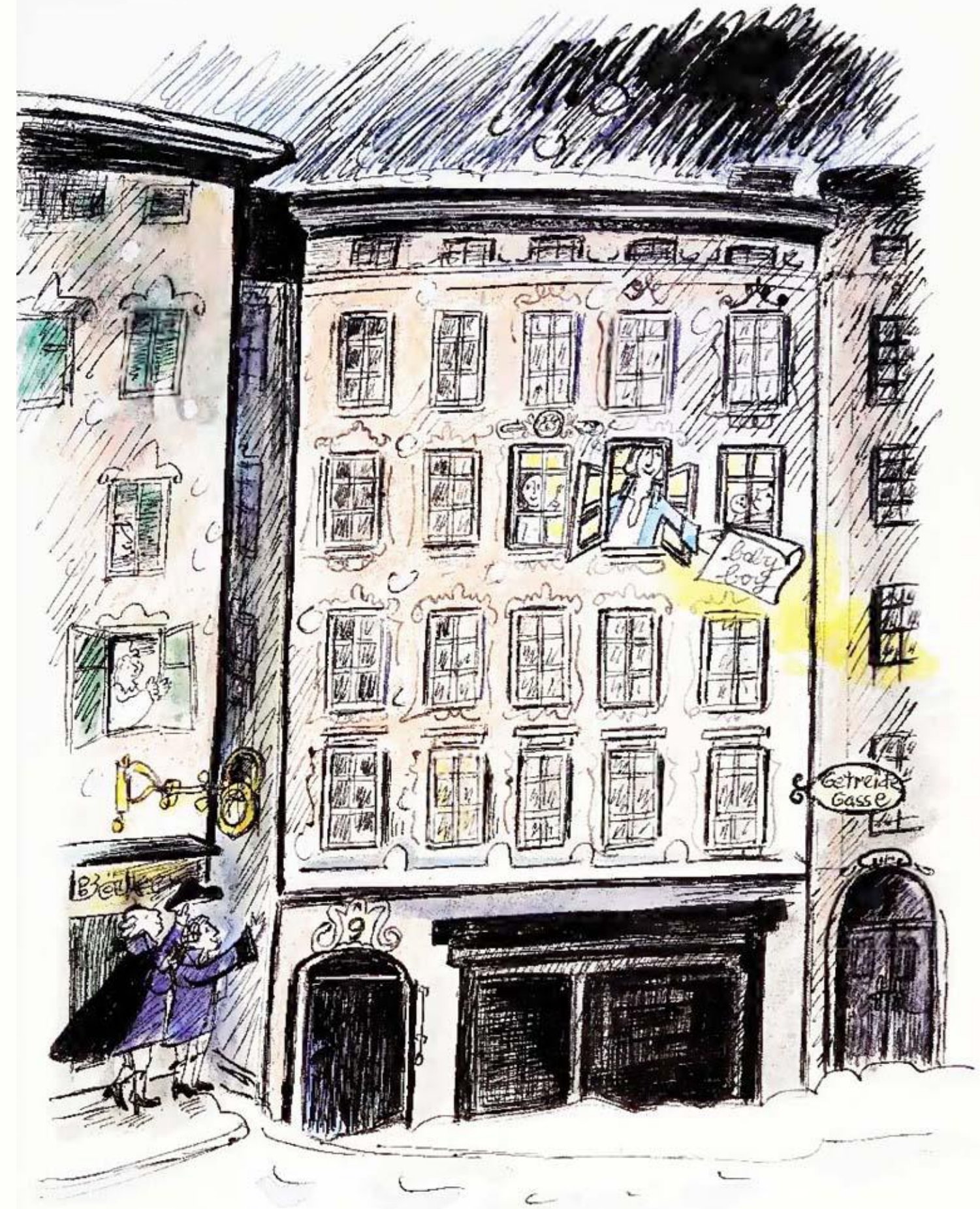
देवाने साल्ज़बर्गमध्ये एक करिश्मा दाखवला आहे... आणि जर जगाने या चमत्कारावर विश्वास ठेवावा याची जबाबदारी जर माझी असेल तर ती वेळ आली आहे. जेव्हा लोक अशा चमत्कारांची चेष्टा करतात, ते नाकारतात.

- लियोपोल्ड मोत्झार्ट, ३० जुलै १९६९

लॉरेन्ज़ हागेनावर यांना लिहलेल्या पत्रात

२५ जानेवारी १७५६, रविवारची एक हिवाळी
संध्याकाळ, साल्ज़बर्ग, ऑस्ट्रियामध्ये एका बाळाचा जन्म
झाला. त्याचे आईवडील खूप खुश होते. त्यांनी आपल्या
या भाग्यासाठी देवाचे आभार मानले. हे बाळ त्यांचे
सातवे संतान होते. पण जिवंत राहिलेले दुसरे मूल होते.

प्रसन्न झालेल्या आईवडिलांनी बाळाचे नाव योहानस
क्रिसॉस्टमस वुल्फगांगस थिओफिलिस मोट्झार्ट ठेवले. एका
छोट्या बाळाचे एवढे मोठे नाव! पण बाळाची साडे चार वर्षाची
मोठी बहिण नैनर्ल त्याला फक्त वुल्फर्ल म्हणत असे. त्यामुळे
आईबाबा सुद्धा त्याच नावाने हाक मारू लागले.

वुल्फर्ले ज्या काळात मोठा होत होता तेव्हा ऑस्ट्रिया
एक छान आणि श्रीमंत देश होता. त्याच्या उत्तम अशा
व्हिएन्ना शहरात साम्राज्ञी मारिया थरेसा राज्य करत होती.

वुल्फर्लेचे वडील लियोपोल्ड मोत्झार्ट, साल्ज़बर्गचे 'प्रिंस-आर्चबिशप (शासक धर्माधिकारी) सिग्समंडच्या दरबारातील मुख्य संगीतकार होते. त्याचबरोबर ते दरबारातील सहायक संगीत निर्देशक पण होते. या पदामुळे ते सर्व चर्चेसाठी, उत्सव आणि नृत्याच्या कार्यक्रमासाठी योग्य अशा संगीताची निवड करत असे. अर्थात लियोपोल्ड आर्चबिशप म्हणूनही काम करत असत, पण त्यांचे उत्पन्न अधिक नव्हते, म्हणून गुजारा व्हावा यासाठी ते संगीत शिकवत असत.

घरी येणाऱ्या विद्यार्थ्यांना संगीत शिकवत असत, तसेच ते आपली मुलगी नैर्नर्ललासुद्धा क्लावियर (पियोना सारखे वाद्य) आणि व्हायोलीन वाजवायला शिकवत असत.

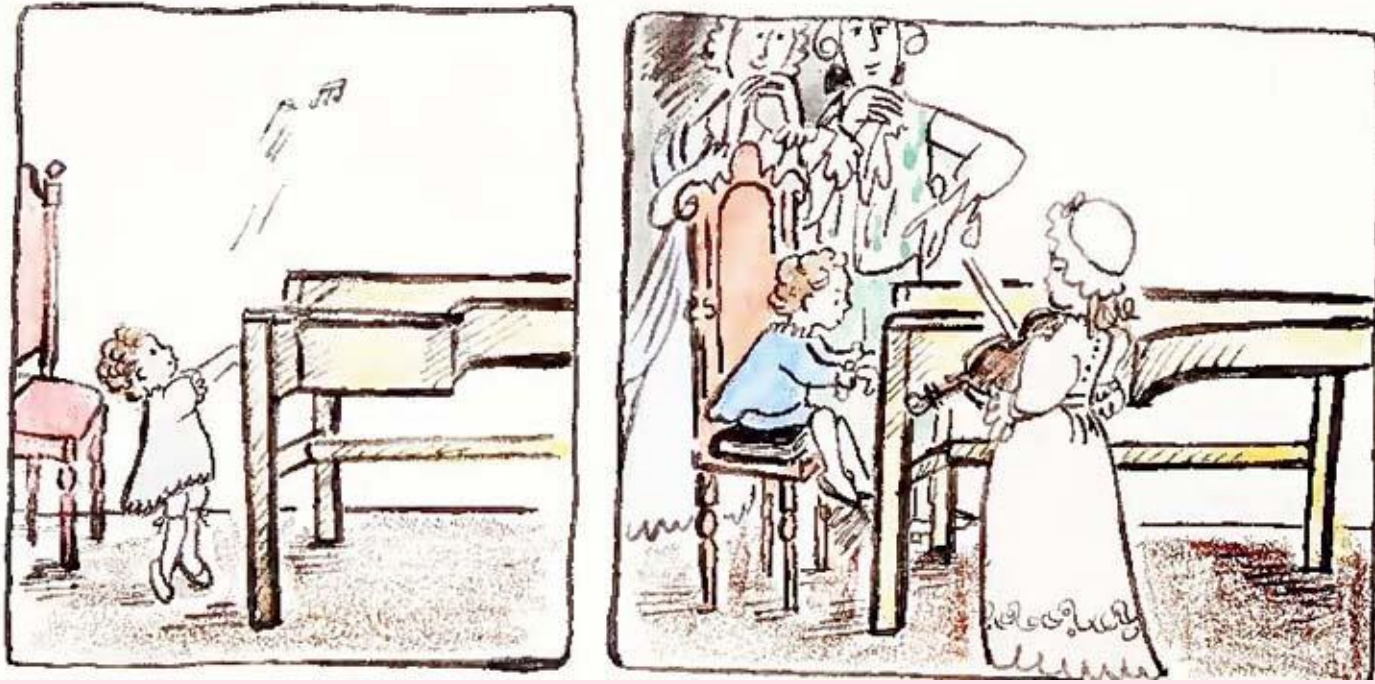

मोल्झार्ट परिवाराच्या घरात नेहमी संगीताची धून गुंजत असे. वुल्फर्ल जेव्हा आपल्या पाळण्यात होता, तेव्हा पासून तो संगीत ऐकत होता. जेव्हा त्याने पहिले पाऊल चालण्यासाठी टाकले तेव्हाही तो संगीत ऐकत होता, थोडा मोठा झाल्यावर पायांचे बोटार उभे राहून तो क्लावियरला स्पर्श करू लागला. एवढे प्रेम होते छोट्या वुल्फर्लला संगीताविषयी!

जेव्हा तो तीन वर्षांचा झाला तेव्हा तो कोणतीही धून ऐकून ती परत वाजवू शकत असे. याचा अर्थ असा की तो कोणाचेही वादन जेव्हा तो ऐके तेव्हा तो तसेच्या तसे वाजवू शकत असे, त्याला अभ्यासाची गरज पडत नसे.

जेव्हा नैर्नर्ल व्हायोलिन वाजवत असे तेव्हा वुल्फर्ल तिला साथ देऊ शकत असे. त्याच्या आईवडिलांना आश्चर्य वाटत होते की इतका लहानगा एवढे चांगले कसे वाजवू शकतो.

एक दिवस बाबांचे संगीतकार मित्र घरी संगीताची तयारी करत होते. लहानगा वुल्फर्ल, आपले व्हायोलिन घेऊन खोलीत घुसला.

“मलाही तुमच्या बरोबर वाजवू द्या ना बाबा.”

आधी तर वडिलांनी नकार दिला, पण वुल्फर्ल सारखा विचारत राहिल्याने वडिलांनी शेवटी मान्यता दिली. ते या गोष्टीने खूप अचंबित झाले जेव्हा वुल्फर्लने व्हायोलिन वर बिलकुल अचूक वाजवले.

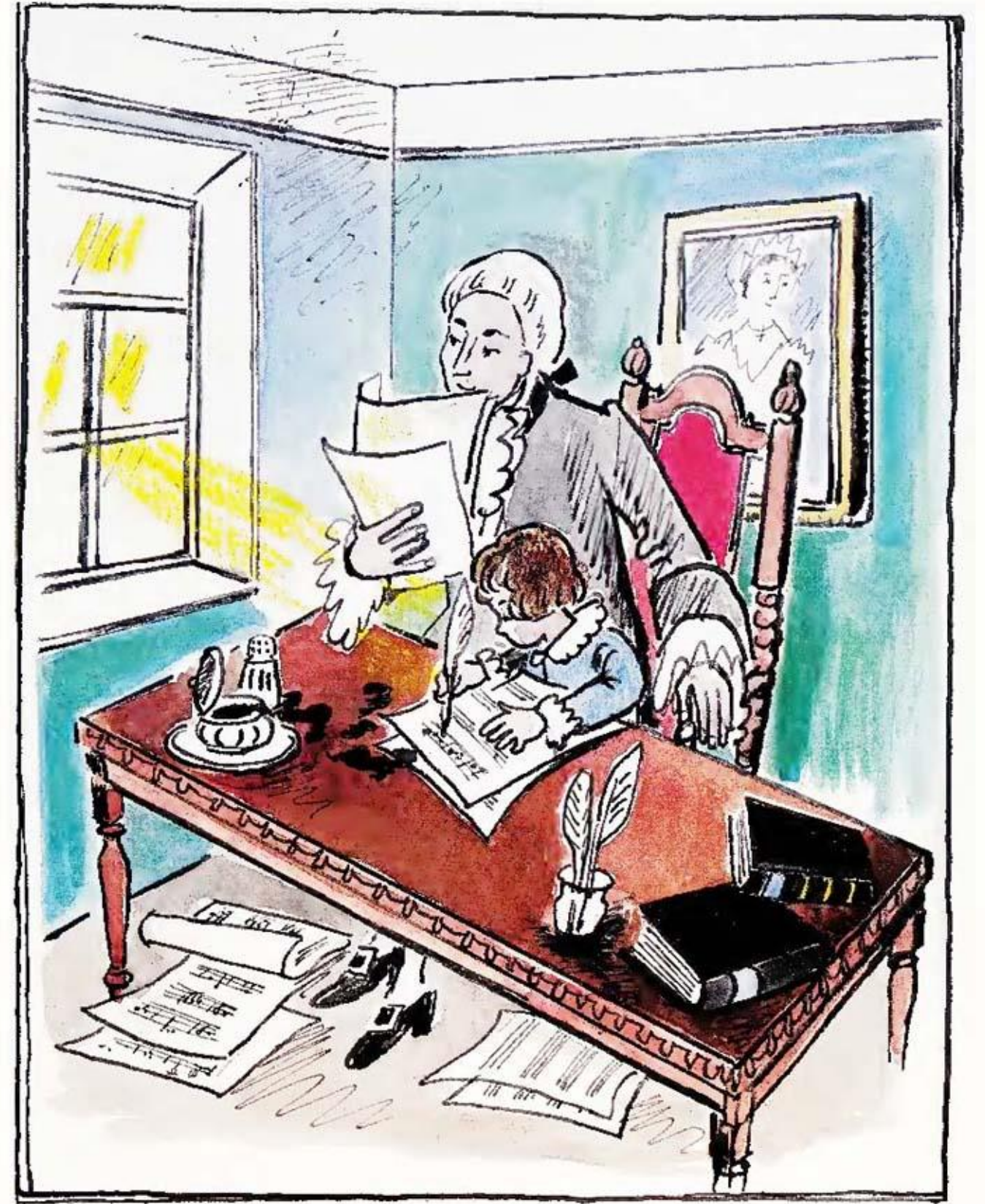

जेव्हा वुल्फर्ले संगीत वाजवत असे तेव्हा तो मोठ्या माणसासारखा वागत असे. पण इतर वेळी तो खूप खोड्या काढी. त्याला नैनर्लला त्रास द्यायला आवडत असे. कधी तो भूत होऊन आपल्या बहिणीला घाबरवत असे.

वुल्फर्ले जवळपास चार वर्षांचा असेल तेव्हापासून तो आपली धून बनवायला लागला होता. गोड छोटी धून तो तयार करत असे. बाबा आपल्या वहीत त्या उतरवून घेत असत. तेव्हा आई आणि बाबा हे विचार करू लागले, "ईश्वर आपल्या मुलाबरोबर रोज काहीतरी चमत्कार करत आहे."

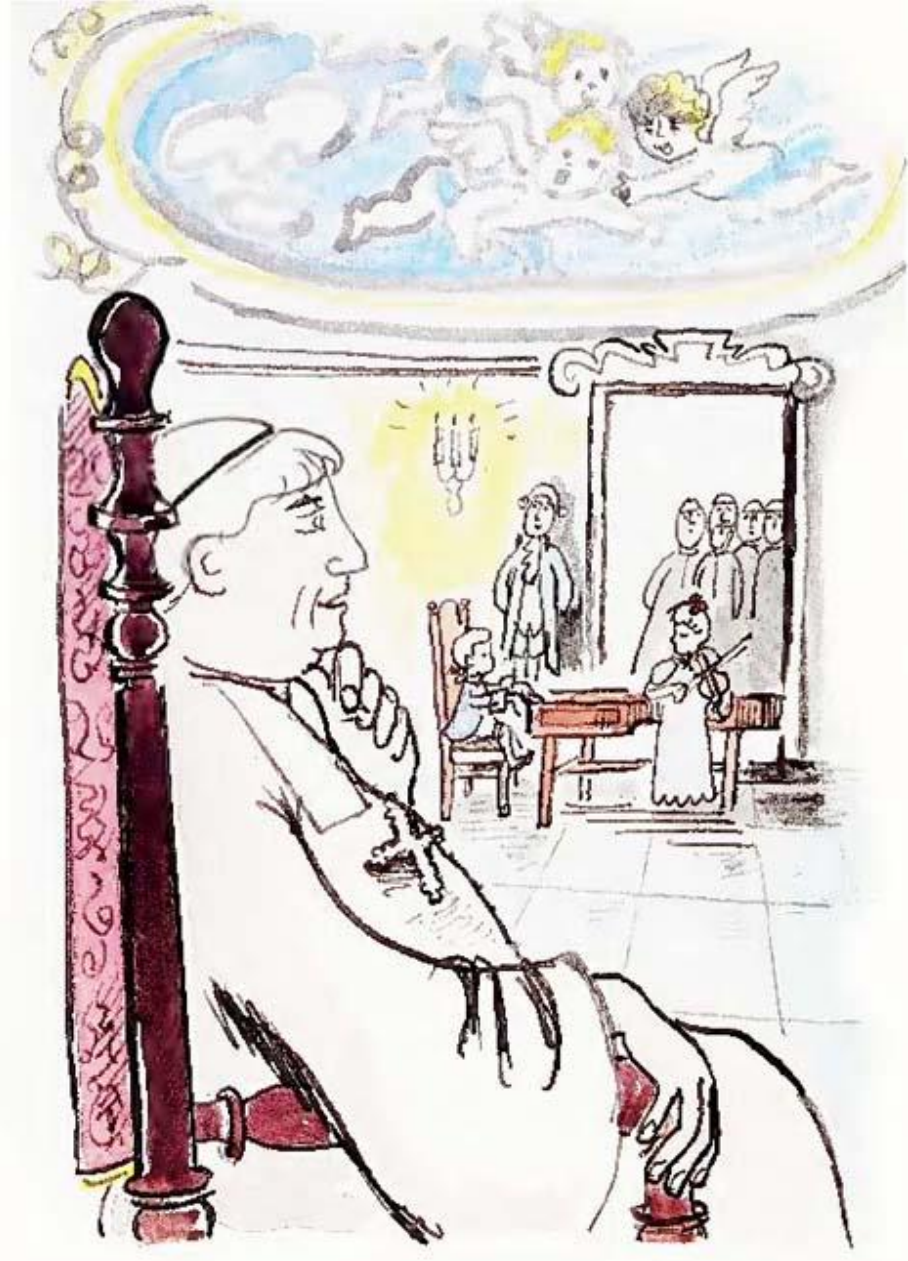
बाबांनी ठरवले की वुल्फर्लेला संगीत लिहायला आणि वाचायला शिकवण्याची वेळ आली आहे.

वुल्फर्लेने हे खूप सहजतेने शिकून घेतले. जशी चिमणी उडायला शिकते अगदी तसेच.

बाबांनी विचार केला की ऑर्गन (पियानो सारखे वाद्य) चे पैडल दाबणे वुल्फर्लला कठीण जाईल. पण नाही, वुल्फर्लने पायांच्या बोटावर उभे राहून पैडल एवढे चांगले दाबले की असे वाटत होते की त्याने अनेक महिने त्याचा अभ्यास केला आहे. साल्ज़बर्गचे लोक मोट्झार्टच्या कलागुणांविषयी बोलू लागले. ते वुल्फर्ल वर विशेष खुश होते. जो लहानगा अद्भुत धुन रचत होता.

प्रिंस-आर्चबिशप सिग्स्मंड यांची जिजासा पण जागी झाली. त्यांनी मोट्झार्टला महालात सादरीकरण करण्यासाठी बोलावले. आर्चबिशप एक माणूस म्हणून ओळखले जात होते, पण जेव्हा त्यांनी मोट्झार्टचे संगीत ऐकले तेव्हा तो मुग्ध झाले, वुल्फर्लने तयार केलेली धून त्यांना देवदूताच्या आवाजासारखी वाटली.

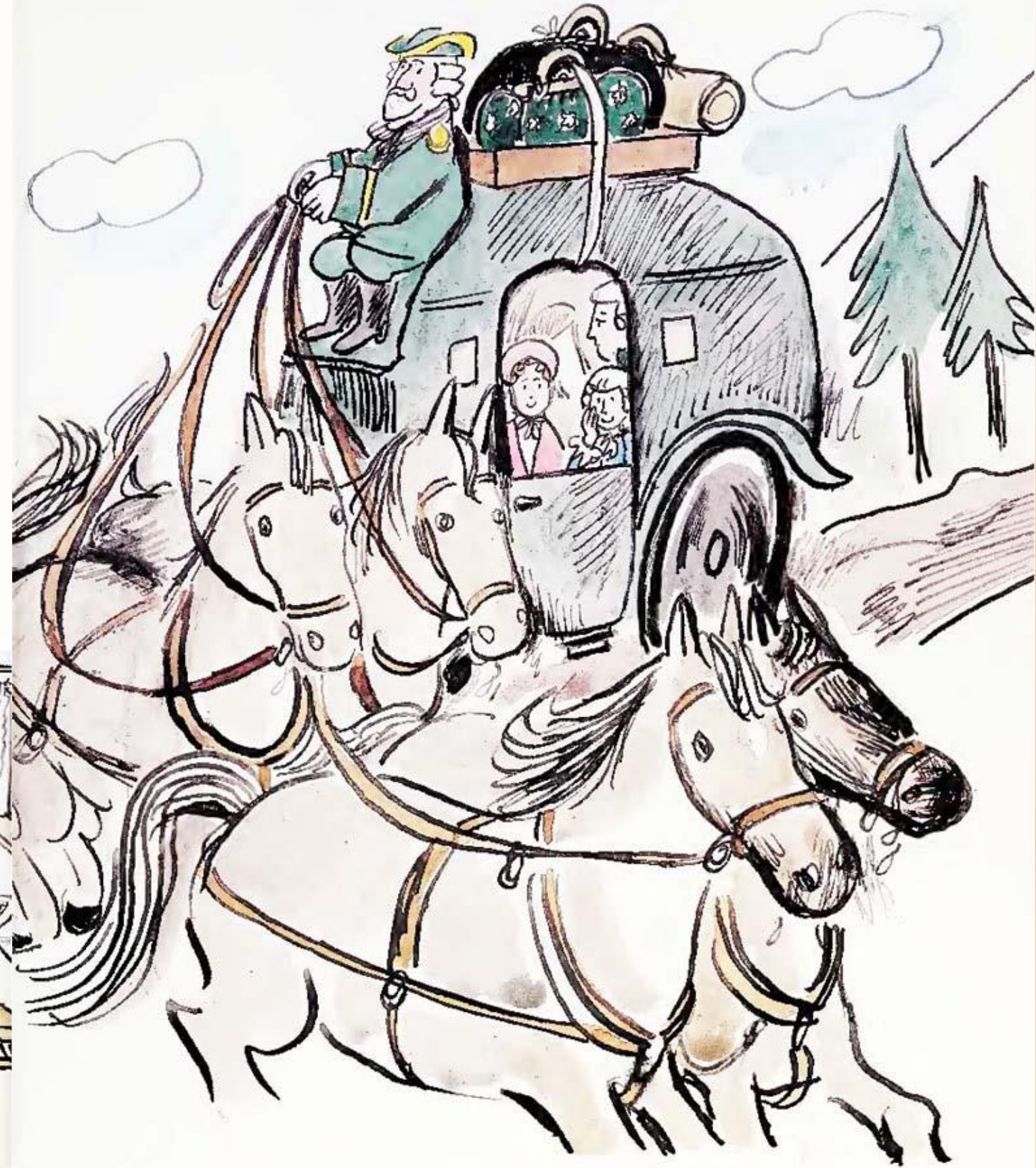

लवकरच साल्जबर्गमधील सामंत
परिवार सुद्धा नैनर्ल आणि वुल्फर्लला
संगीत सादरीकरण करण्यासाठी बोलवू
लागले. पण बाबा मुलांना काहीच
ठिकाणी वाजवण्याची सूट देत असत.
त्यांना वाटे की वुल्फर्लला आपले संगीत
रचण्यास आणि अभ्यास करण्यास वेळ
मिळायला हवा.

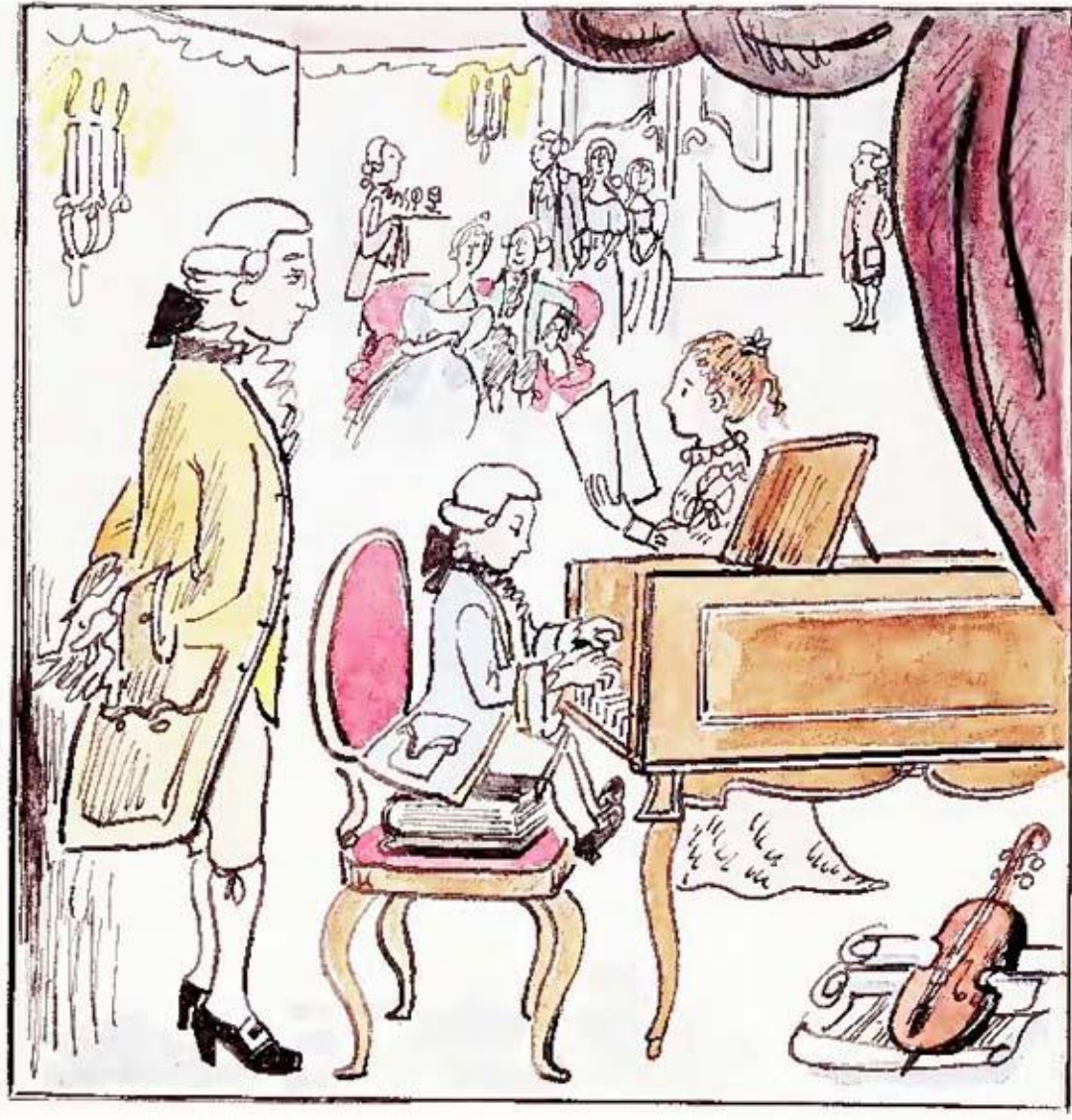

ज्या दिवशी सादरीकरण असे
तेव्हा आई गडबडीत त्यांना तयार
करत असे. ती नैनर्लला म्हणत
असे, “आपल्या भावाची काळजी
घे, त्याला खूप गोड खाऊ देऊ
नकोस. त्याचे पाय पावसात, बर्फात
ओले होणार नाही याकडे लक्ष
ठेव.”

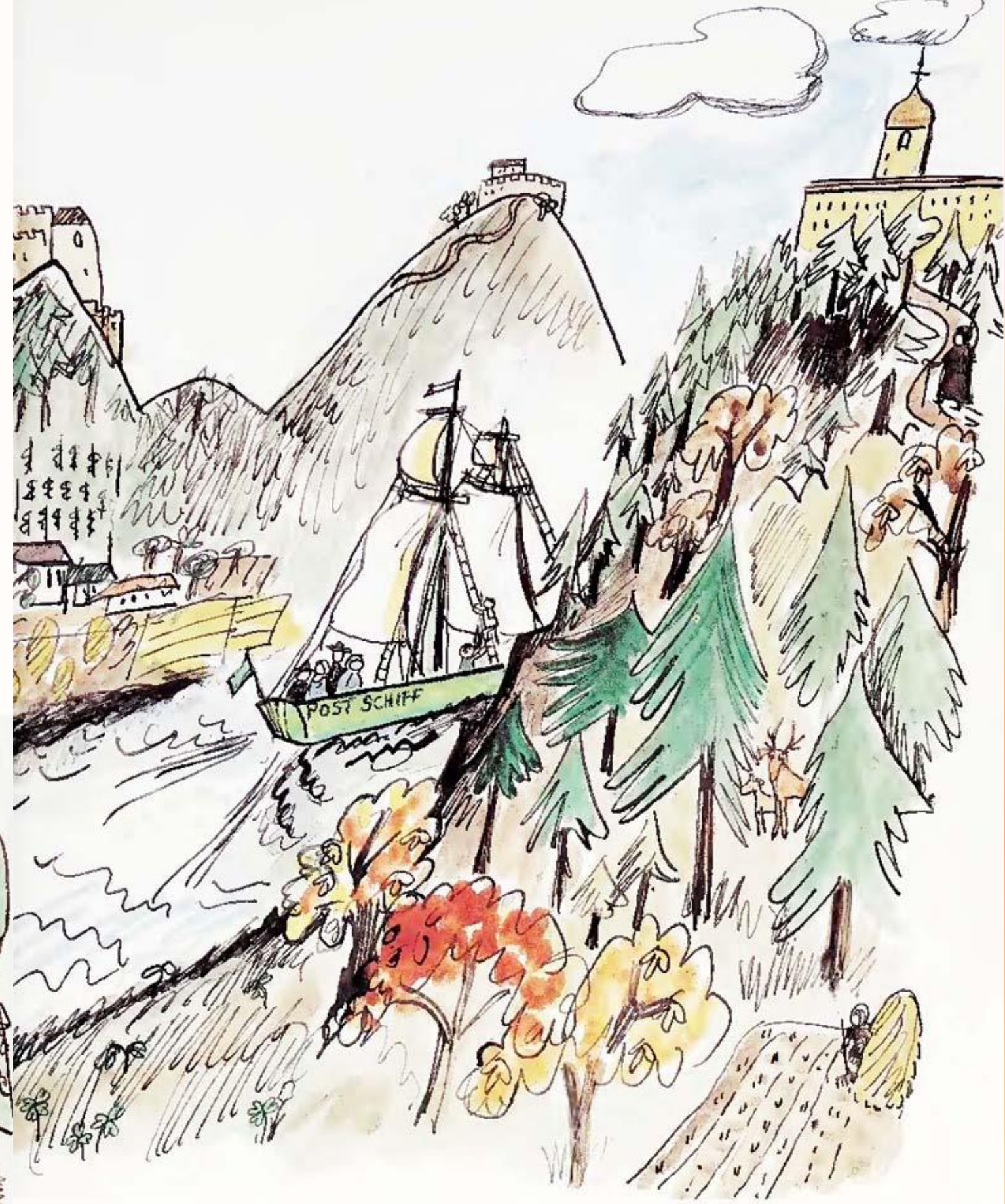

मुलांना लोकांच्या सुंदर घरात जायला आवडत असे.
बाबा त्या आरामदायक बग्गी भाड्याने मागवत असत,
त्यात प्रवास करायला त्यांना आवडे.

वुल्फर्ल आणि नैनर्ल तेव्हा खुश होत जेव्हा संगीत ऐकणारे त्यांचे कौतुक करत असत. संगीत सादरीकरण झाल्यावर जे जेवण मिळत असे, त्याचा ते आस्वाद घेत, बाबाही खुश होते कारण हे सामंत लोक मुलांना संगीत वाजवल्यावर पैसे देत असत. बाबांना आपल्या मुलांकडून अधिक काही मोठे करून दाखवण्याची आशा होती. त्यांची स्वप्ने मोठी होती खासकरून वुल्फर्लसाठी. आणि काळानुसार त्याच्या अपेक्षा अधिक वाढत गेल्या.

एकदा बाबांनी पूर्ण परिवाराबरोबर प्रवास करण्याची व्यवस्था केली. १८ सप्टेंबर १७६२ला पूर्ण परिवार व्हिएन्ना साठी निघाला. मुलांना नावेने डैन्यूब नदी पार करण्यात मजा आली.

लवकरच वुल्फर्ले आणि नैनर्ले यांचे व्हिएन्नामध्ये नाव झाले. प्रत्येक ठिकाणी लोक त्यांच्या संगीताची चर्चा करू लागले. खास करून त्या “लहानग्या विलक्षण मोट्झार्ट” च्या धुनांची. तेव्हा एके दिवशी बाबांचे स्वप्न वास्तवात आले. साम्राज्ञी मारिया थरेसाकडून खास आमंत्रण आले. त्यांनी मुलांना आपल्या परिवारासाठी सादरीकरण करण्यास श्योनब्रुन महालात आमंत्रित केले. संगीत सभेत घालण्यासाठी त्यांनी दोन दरबारी पोषाख पाठवले.

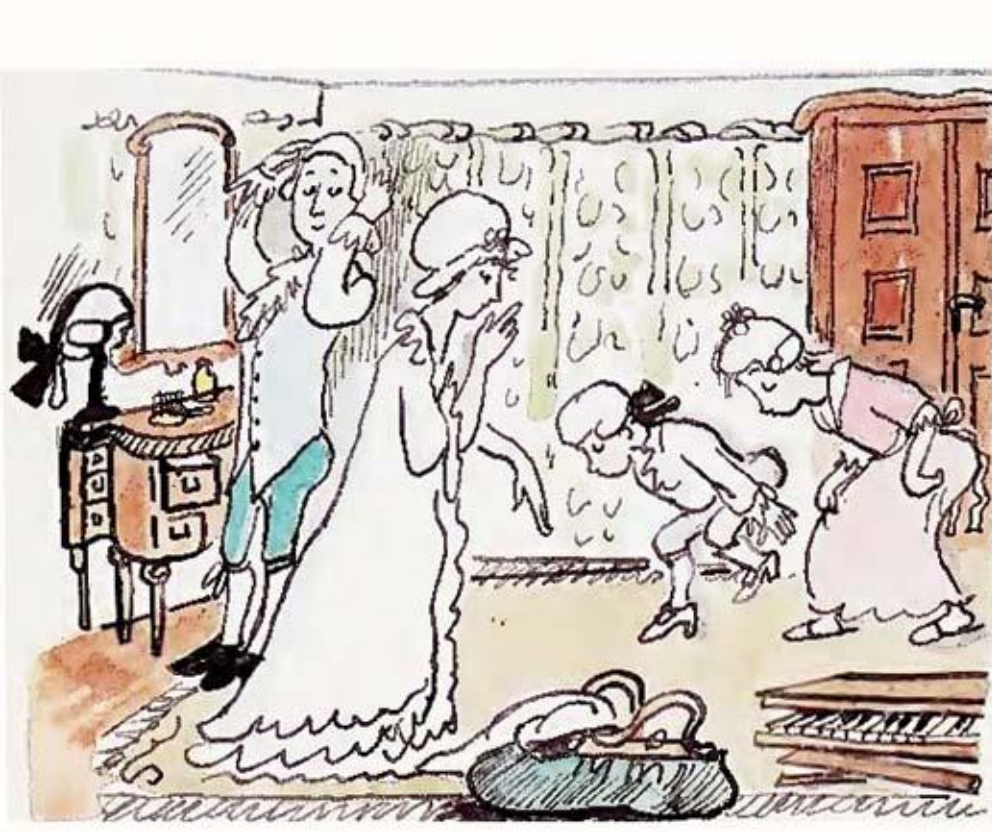

वुल्फर्लेचा पोषाख छान हलक्या बॅंगनी कपड्याने शिवले होते. ज्याला सोनेरी बटणे लावली होती.

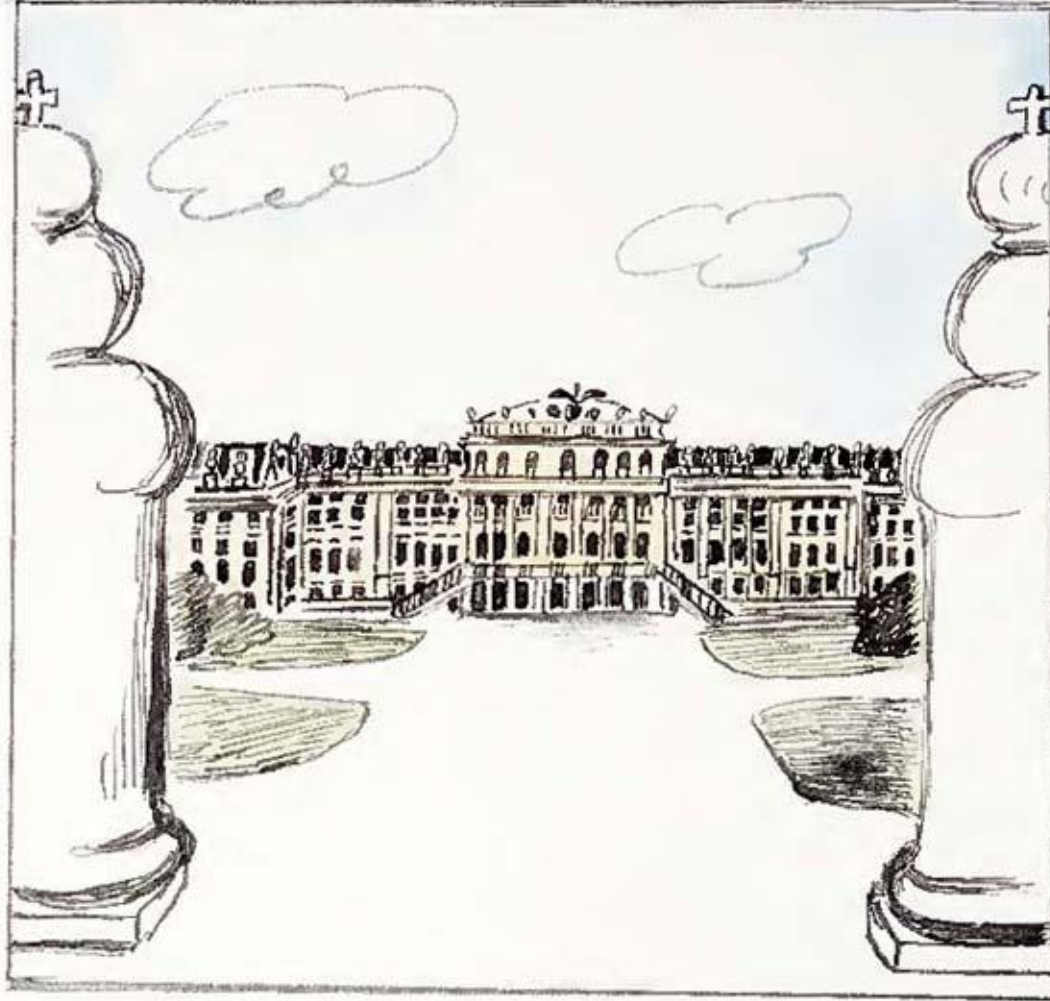

नैनर्लेचा पोषाख सफेद जरीदार टैफेटाचा होता ज्यावर हलक्या बॅंगनी आणि गुलाबी रंगाची फुले होती.

सादरीकरणच्या सकाळी आईने नैनर्लला गुडघ्यावर झुकून अभिवादन कसे करायचे शिकवले आणि वुल्फर्लला वाकून नमस्कार करण्यास शिकवले. आता ते साम्राज्ञीच्या समोर हजर होण्यास तयार होते.

नैनर्ल आणि वुल्फर्लने साम्राज्ञीच्या जवळच्या एका कक्षात सादरीकरण केले. मारिया थरेसा, त्यांचे पती फ्रांसिस प्रथम आणि त्यांच्या परिवारातील दोन मुलांनी ऐकले. “मुलांचे संगीत खूप सुंदर आहे,” संगीत वाजवून झाल्यावर साम्राज्ञीने म्हटले.

आणि तेव्हा असे काही घडले त्याची कोणी कल्पना सुद्धा केली नसेल.

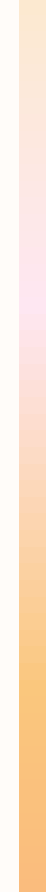
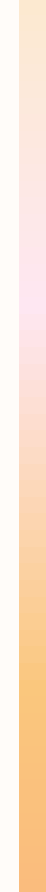
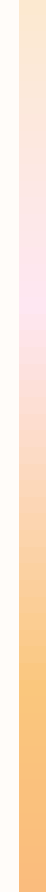
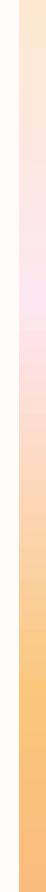
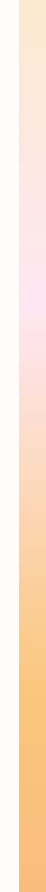
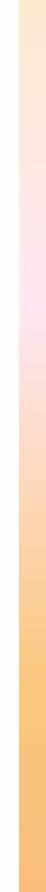
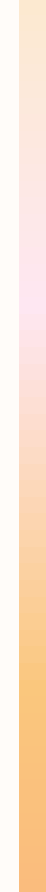
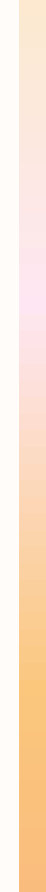
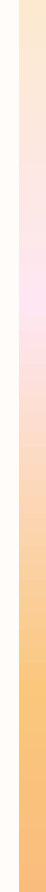
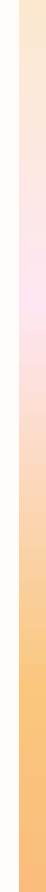
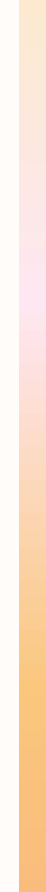
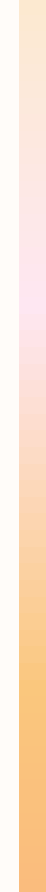
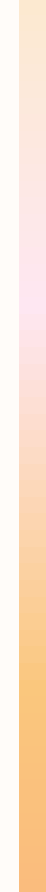
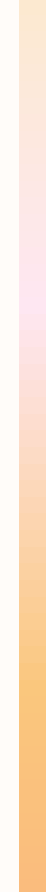
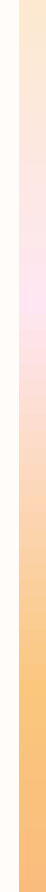
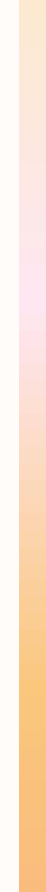
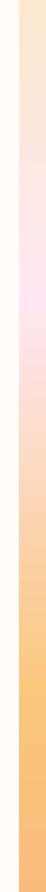
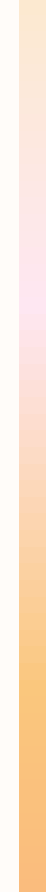
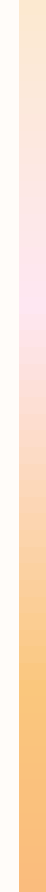
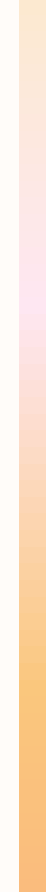
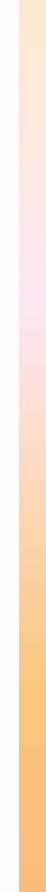
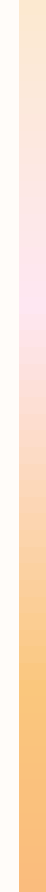
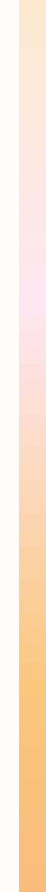
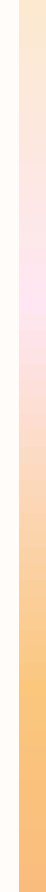
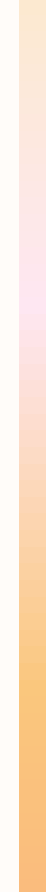
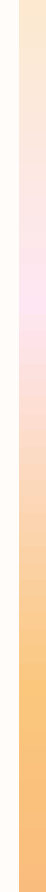
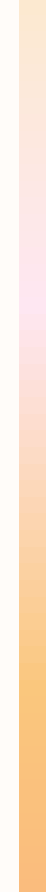
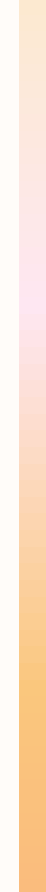
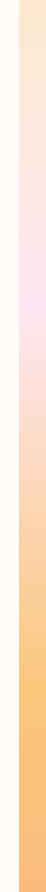
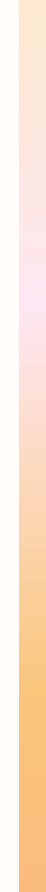
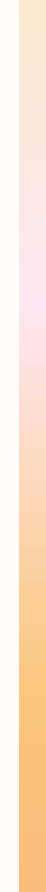
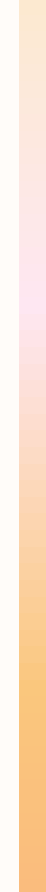
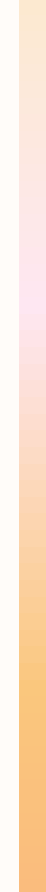
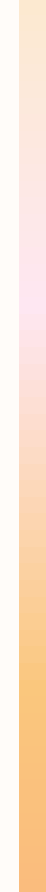
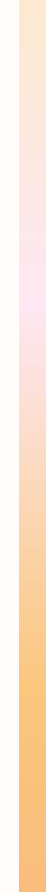
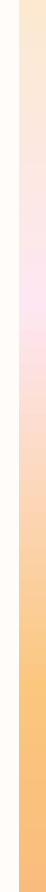
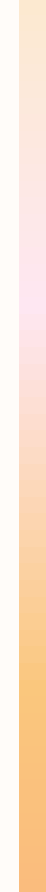
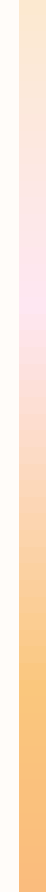
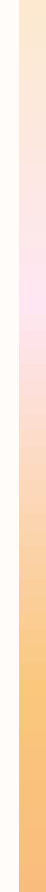
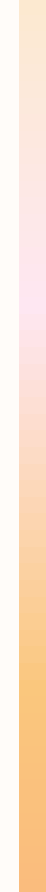
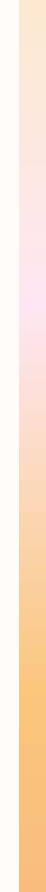
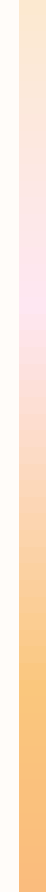
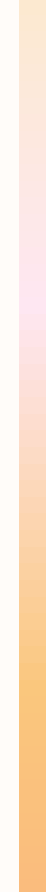
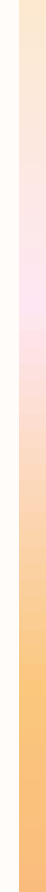
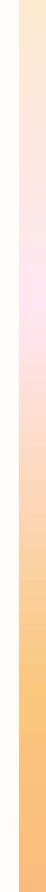
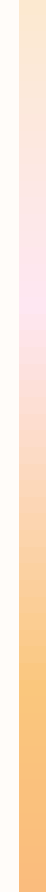
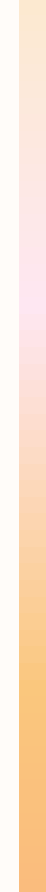
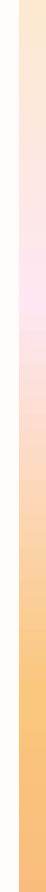
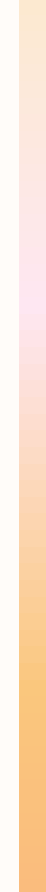
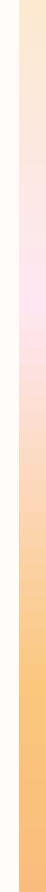
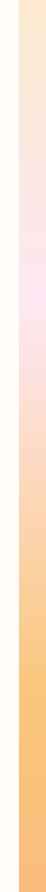
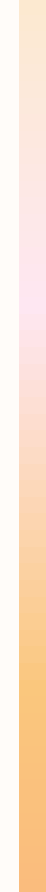
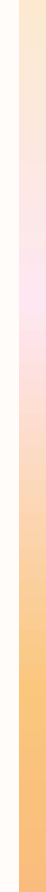
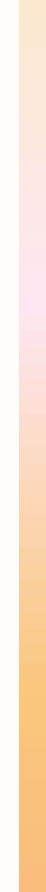
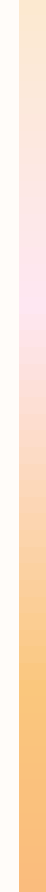
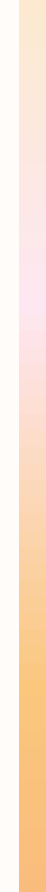
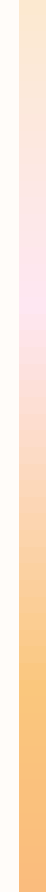
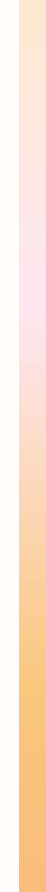
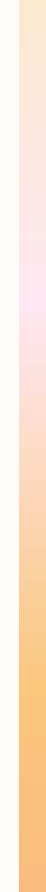
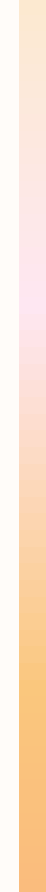
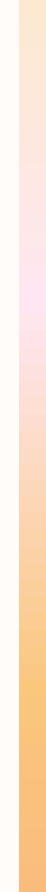
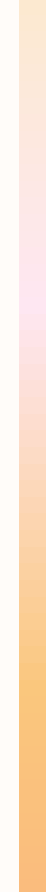
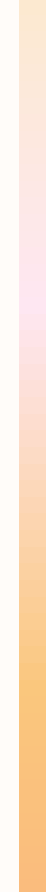
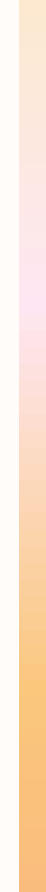
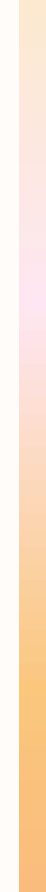
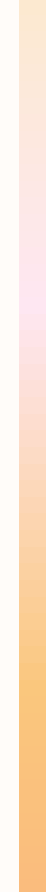
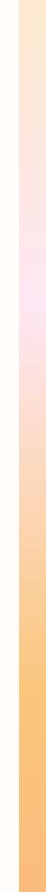
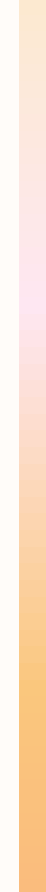
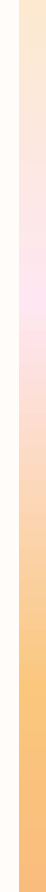
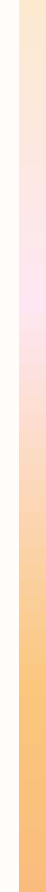
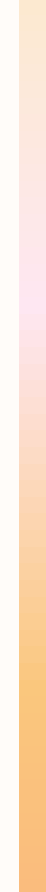

वुल्फर्ल सगळे काही नीट पार पडले म्हणून एवढा खुश झाला की तो साम्राज्यीकडे धावला आणि त्यांच्या मांडीवर चढला आणि त्याने त्यांची पापी घेतली. साम्राज्यी यामुळे नाराज झाली नाही. त्यांना मुलांची सवय होती. अर्थात त्यांनी स्वतः सोळा मुलांना जन्म दिला होता. “वुल्फगांग एमीडियस खूप गोड आणि प्रतिभाशाली मुलगा आहे, ती म्हणाली. “एवढी प्रतिभा एवढ्या लहान मुलांत!” आणि फ्रांसिस प्रथम यांनी त्याला “छोटा जादूगार,” म्हटले.

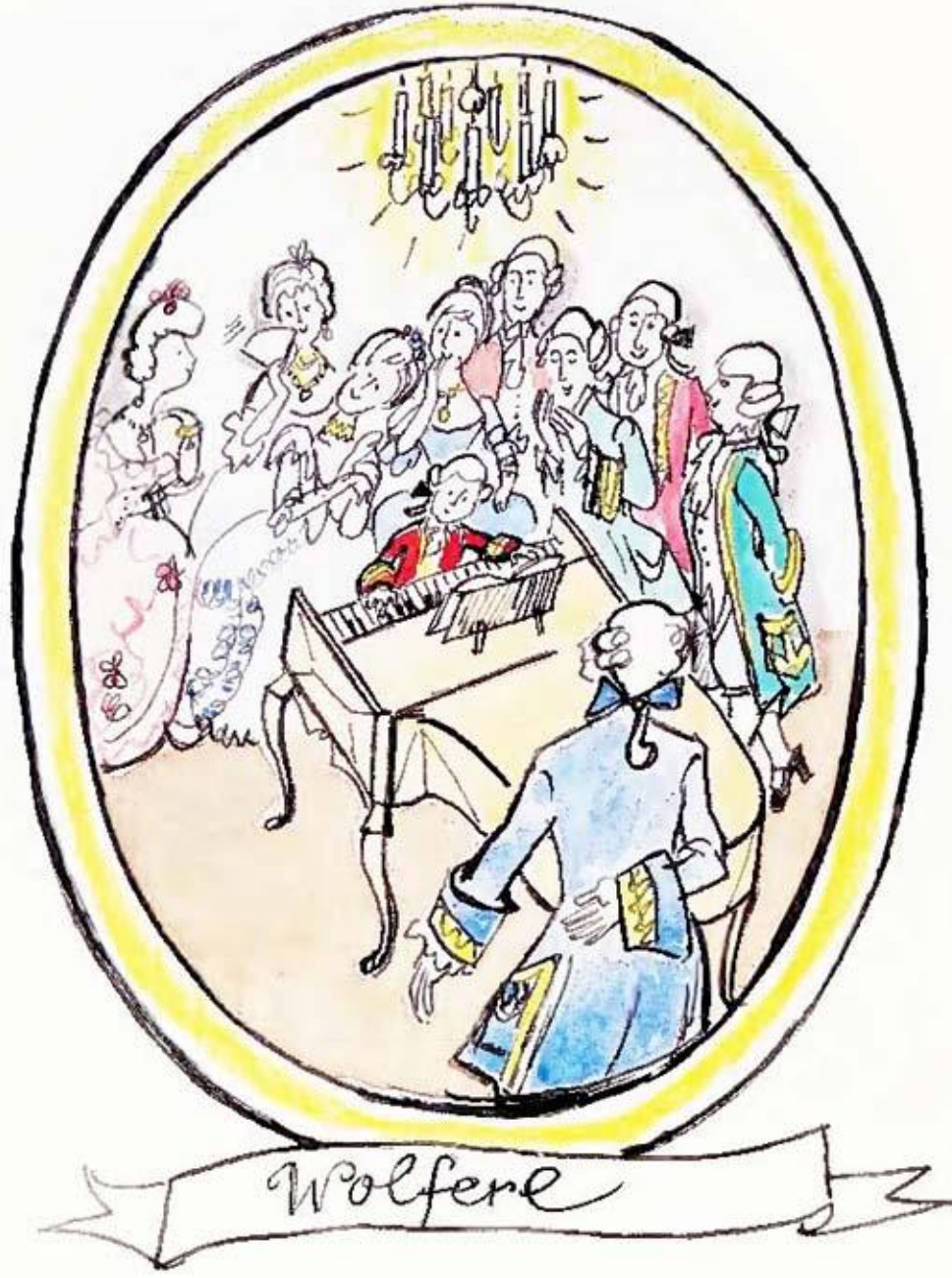

वुल्फर्ल आणि नैर्नर्ल नेहमी श्योनब्रुन महालात संगीत ऐकण्यासाठी आमंत्रण मिळे. दर सादरीकरण नंतर त्यांना महालात जेवण दिले जाई. तिथे क्युगलहुफ खाण्यास मिळे, जो ऑस्ट्रियातला बेदाण्याचा खास केक होता आणि चॉकलेट टार्ट, ज्यावर फेटलेली मलई असे. खाल्ल्यावर ते लपाछपी खेळत असत. एकदा लपतांना वुल्फर्ल ठोकर लागून पडला. तेव्हा एका छोट्याशा राजकुमारीने त्याला उठण्यास मदत केली. त्या राजकुमारीचे नाव मारी आन्टोनेट होते, ती सात वर्षाची होती. “मी मोठं झाल्यावर कदाचित हिच्याशी लग्न करेन.” छोट्याशा वुल्फर्लने विचार केला.

Wolferle

वुल्फर्ले पुढे जाऊन वुल्फगांग एमेडीयस मोट्झार्ट नावाने ओळखला गेला आणि जगातील सगळ्यात महान आणि आवडता संगीतकार झाला. आपल्या छोट्याशा जीवनात मोट्झार्टने अनेक कॉन्सर्टो, सोनाटा, चेम्बर संगीत, सिम्फोनियाँ, ऑपेरा, सिंगशील, चर्च संगीत, कॉन्ट्रा नृत्य संगीत आणि डाइवर्टिमेंट्स (पाश्चात्य शास्त्रीय संगीताचे विविध प्रकार) रचले.

Wolfgang Amadeus Mozart

1756 — 1791

खरेतर लहानपणीच मोट्झार्टची प्रतिभा ओळखली गेली, त्याचा उत्सव साजरा केला गेला, पण मोठा झाल्यावर अनेक लोक त्याच्यावर जळू लागले. वयाच्या ३५ व्या वर्षी त्यांचा मृत्यू झाला. कुटुंबातील काही लोक आणि काही मित्रांच्या शिवाय त्याच्या मौतीला कोणी नव्हते. कोणी त्याच्या कबरी पर्यंत चालले नाही. पण त्यांचे संगीत जिवंत राहिले आणि आजही सगळीकडे लोक त्याला खूप पसंत करतात.

२७ जानेवारी १७५६ च्या दिवशी साल्ज़बर्ग, ऑस्ट्रियामध्ये एका मुलाने जन्म घेतला. त्याचे नाव योहानस क्रिसॉस्टमस वुल्फगांगस थियोफिलिस मोत्झार्ट ठेवले गेले. एका छोट्या मुलाने खूप मोठे नाव मिळवले. पण त्याची साडे चार वर्षांची मोठी बहीण नैर्नर्ल, त्याला **वुल्फर्ल** नावाने हाक मारत असे.

त्याचे वडील आर्चबिशपच्या दरबारात संगीत निर्देशक होते, वुल्फर्ल संगीतमय वातावरणात वाढला तीन वर्षांचा असतांनाच तो कानाने एखादी धून ऐकून क्लाविएर (पियानो सारखे वाद्य) वर वाजवत असे. तो बहिणीबरोबर संगीत सुद्धा देऊ लागला आणि लवकरच त्याने आपली स्वतःची धून तयार केली.

मुलांची प्रतिभा ओळखून त्यांच्या वडिलांनी लियोपोल्ड मोत्झार्ट यांनी साल्ज़बर्गच्या सामंत परिवारांच्या समोर त्यांच्या संगीताचे सादरीकरण केले. मुलांची ख्याती पसरली आणि ऑस्ट्रियाची सम्राज्ञी मारिया थेरेसाने दोन्ही मुलांना व्हिएन्नामध्ये श्योनब्रुन महालात सादरीकरण करण्यासाठी बोलावले.

मोत्झार्टचा मृत्यू खूप गरिबीत वयाच्या ३५ व्या वर्षी झाला. त्याने अशा लोकांना नाराज केले ज्यांनी त्याच्या कामाची प्रशंसा केली. पण आज त्याचे संगीत प्रसिद्ध आहे आणि सर्व लोक ते पसंत करतात.